

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

О. В. КУЧАЙ

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ**

Навчальний посібник

Черкаси – 2015

УДК 378(477):004:371.13(075.8)

ББК 74.489

К 95

*Рекомендовано до друку Навчально-науковим інститутом педагогічної освіти,
соціальної роботи і мистецтва*

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

(протокол № 6 від 27.01.2015)

Рецензенти:

Хомич Л. О. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Гуревич Р. С. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту магістратури, аспірантури і докторантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Пальшкова І. О. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту початкової і гуманітарно-технічної освіти, завідувач кафедри педагогічних технологій початкової освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Кучай О. В.

К 95 Підготовка майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у Польщі та Україні : навчальний посібник. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А, 2015. – 41 с.

У посібнику охарактеризовано основні напрями використання прогресивних ідей польського досвіду підготовки вчителя початкових класів засобами мультимедійних технологій у вищих навчальних закладах України. Описано порівняльний аналіз підготовки майбутнього вчителя початкових класів у Польщі й Україні. Окреслено концепції підготовки вчителів початкових класів засобами мультимедійних технологій в Україні. Висвітлено подібне і відмінне у підготовці майбутнього вчителя початкових класів у Польщі й Україні.

Посібник може використовуватися студентами педагогічних відділень при вивченні курсу "Порівняльна педагогіка", а також педагогічними працівниками вищих навчальних закладів України, усіма, хто цікавиться проблемами компаративної педагогіки.

УДК 378(477):004:371.13(075.8)

ББК 74.489

©Кучай О. В., 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Порівняльний аналіз підготовки майбутнього вчителя початкових класів у Польщі й Україні	7
2. Концепції підготовки вчителів початкових класів засобами мультимедійних технологій в Україні	9
3. Подібне і відмінне у підготовці майбутнього вчителя початкових класів у Польщі й Україні	24
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36

ВСТУП

Одним із напрямів сучасної науково-методичної та навчально-методичної діяльності української вищої школи на її шляху до євроінтеграції та гармонізації національних і міжнародних освітніх стандартів у контексті Болонського процесу є розробка, впровадження й удосконалення інноваційних методик підготовки спеціалістів на основі передового зарубіжного і вітчизняного досвіду.

Оволодіння засобами медіа-освітньої візуалізації навчального матеріалу передбачає знання студентами методики викладання предметів шкільного курсу із застосуванням мультимедійних технологій, вміння створювати власні медіатексти навчального призначення, оволодіння знаннями й вміннями застосування технічних засобів, комп'ютерних та Інтернет-технологій. Передбачається врахування педагогом вікових, психологічних, індивідуальних особливостей учнів та студентів під час навчання із застосуванням медіа-освітніх технологій.

Впровадження мультимедійних технологій у процес професійної підготовки майбутніх учителів – нагальна потреба часу, розвитку інформаційного суспільства. Система педагогічних умов застосування мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів передбачає визначення вимог до рівня знань, умінь, навичок медіа-освітньої проблематики студентами педагогічних вузів, введення ключових понять медіа-освіти у зміст дисциплін інформаційного, педагогічного та психологічного спрямування; мотивації студентів до засвоєння знань у галузі медіа-освіти, вивчення проблеми впровадження медіа-освітніх технологій у навчальні курси педагогічних та суспільних дисциплін; підготовка навчально-методичного забезпечення та методичних рекомендацій щодо застосування медіа-освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів.

Нова система підготовки майбутнього вчителя початкової школи висуває особливі вимоги до особистості сучасного педагога. Професійна підготовка вчителів початкових класів є досить різноплановою, оскільки саме вони доносять максимум пізнавальної інформації до молодших школярів, закладають основи знань людини. Специфікою навчання молодших школярів є візуалізація навчального матеріалу, а одним з найбільш ефективних способів забезпечення її є наочно-образний підхід за допомогою інформаційно-комунікаційних засобів навчання.

Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів з використанням інформаційно-комунікаційних засобів навчання – це процес засвоєння студентами спеціальних теоретичних знань, практичних вмінь та навичок використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи, які у подальшому забезпечують ефективність професійно-педагогічної діяльності майбутнього фахівця початкових класів.

Оптимальне використання мультимедійних технологій при підготовці майбутнього вчителя викликає зміни у структурі пізнавальної діяльності, створює умови для формування мислення студентів завдяки їх орієнтації на пошук системних зв'язків та закономірностей, дозволяє підключати до процесу сприймання та запам'ятовування навчального матеріалу підсвідомість студентів. Використання мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців початкової освіти дає можливість формувати інтелектуальну активність та мотивацію до професійної діяльності, розвивати комп'ютерну грамотність та інформаційну культуру майбутніх педагогів, спрямовує студента на свідоме засвоєння знань у процесі виконання завдань педагогічної спрямованості. Досконале володіння мультимедійними технологіями майбутніми учителями початкових класів і вдале їх використання під час проведення уроків у початковій школі забезпечуватиме ефективний навчальний процес,

підвищуватиме мотивацію і пізнавальну активність молодших школярів.

Навчальний посібник можуть використовувати викладачі і студенти педагогічних відділень, інституцій системи підготовки вчителів початкових класів України для поглиблення знань про підготовку майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій.

1. Порівняльний аналіз підготовки майбутнього вчителя початкових класів у Польщі й Україні

Формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінні зміни в соціально-економічному, духовному розвитку держави України потребують підготовки вчителя нової генерації. Реалізація цього стратегічного завдання зумовлена також глибинними змінами в системі й структурі загальної середньої освіти та необхідністю інтеграції національної освіти в європейський освітній простір. Це потребує визначення концептуальних довгострокових стратегій щодо подальшого вдосконалення та розвитку педагогічної освіти.

Метою розвитку педагогічної освіти є створення такої системи педагогічної освіти, яка на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечує формування педагогічних працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних і гуманістичних засадах, реалізовувати освітню політику як пріоритетну функцію держави, що спрямовується на розвиток і самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, а також потребу фахівців бути конкурентноспроможними на ринку праці [29].

Питання розвитку й становлення педагогічної освіти аналізуються в сучасних дослідженнях українських учених, а саме: Л. Вовк, Н. Дем'яненко, М. Євтуха, В. Майбороди, Л. Смоляр, О. Сухомлинської, В. Тригубенка, С. Філоненка та ін. Важливого значення мають наукові праці, в яких досліджено розвиток вищої педагогічної освіти в Україні та країнах Європейського Союзу, зокрема, таких авторів: Н. Абашкіна, Н. Авшенюк, Р. Антонюк, Є. Бражнік, А. Василюк, О. Волошина, І. Задорожна, М. Лещенко, Л. Лук'янова, В. Кремень, П. Кряжев, Н. Ничкало, Л. Пуховська, А. Сбруєва, Є. Флешар, В. Червонецький, М. Швед та ін. Проблемами

модернізації вищих навчальних закладів Польщі займалися такі дослідники: А. Василюк, І. Ковчина, С. Когут, Г. Ніколаї, Й. Шемпрух. Порівняльний аналіз ступеневої освіти за кордоном і в Україні зроблено В. Козаковим, Л. Пуховською, О. Дубасенюк, Н. Кузьміною, В. Сластьоніним та ін.; теоретичні й методологічні основи системи професійної педагогічної освіти досліджують С. Гончаренко, І. Зязюн, А. Капська, О. Савченко та ін.

Як зазначає Президент НАПН України В. Кремень, важливо розмежувати два напрями освіти – соціокультурний і педагогічний. Освіта як соціальний інститут і як педагогічна система, що охоплює собою технологію освітньої діяльності (методи викладання, зміст, форми й засоби організації навчального процесу), – різні поняття. Не викликає сумніву, що педагогіка, як будь-яка технологія, має потребу в постійному вдосконаленні. Головне слово належить тут за педагогами-новаторами, теоретиками і практиками педагогічної науки [15].

І. Зязюн вважає, що сенсом педагогічної професії і базовим компонентом педагогічної якості є орієнтація на людину, це потребує зміни існуючої стратегії підготовки і орієнтації в роботі зі студентом на його безумовну здатність підняти себе до рівня творчої діяльності в системі «людина –людина». При цьому в центрі уваги стає розвиток у майбутнього фахівця здатності до пробудження людської сутності, поєднаної з установкою на постійне професійно-особистісне самовдосконалення, професійне самовиховання. Можливість побудови активної позиції виникає на основі теоретичного осмислення себе, своєї діяльності, своєї взаємодії з педагогічною реальністю. Це веде до трактування особистості майбутнього вчителя як саморозвиваючої, саморегулюючої системи, цілеспрямована активність якої у педагогічній сфері піднімається до рівня свідомої ціннісної вибірковості діяльності [8].

Педагогічна освіта – це багатofункційний, міждисциплінарний, багатосторонній процес, що відбувається у трьох напрямках, зокрема,

охоплює три сфери суті та методів підготовки: аксіологічно-пізнавальну, емоційну і практичну; у чотирьох площинах: регіональній, державній, європейській і глобальній; у трьох часових вимірах: минулому, теперішньому і майбутньому [16].

2. Концепції підготовки вчителів початкових класів засобами мультимедійних технологій в Україні

У сучасній Європі та й у світі загалом поглиблюється розуміння щодо необхідності міжнародної співпраці в освітній галузі, обміні досвідом упровадження інноваційних освітніх моделей. Завдання реформування й модернізації системи освіти, її адаптація до вимог сучасного розвитку цивілізації є спільним для України й Польщі – країн, які творять новий соціально-економічний устрій і встановлюють між собою плідні взаємовідносини сусідніх країн.

Співпраця між Національною академією педагогічних наук України, Комітетом педагогічних наук Академії наук Республіки Польща, вищими навчальними закладами Польщі є довготривалим і плідним у різноманітних сферах діяльності [27].

Метою нашого дослідження є здійснення порівняльного аналізу та з'ясування особливостей підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у Польщі.

Ураховуючи схожість змін, які сталися в освіті Польщі у процесі реформ і нинішньою ситуацією в Українській системі вищої освіти, досвід польських науковців може бути цінним для України.

Сучасні тенденції суспільного розвитку України потребують переходу вищої школи до нової концепції підготовки майбутніх фахівців, удосконалення її якості, що поліпшує процеси інтегрування, підвищення рівня професіоналізму, компетентності та інтелектуальної культури вчителя. Ключовою парадигмою сучасної освіти стає її орієнтація на особистість [2].

Як зауважує В. Кремень, перед новітньою педагогічною освітою постало завдання: зберегти всі позитивні здобутки та досвід української освіти і збагатити його інноваційними досягненнями європейських освітніх середовищ, гармонійно узгодити їх з українськими [13].

У сучасних умовах якість підготовки кваліфікованих учителів набуває особливої актуальності. Велику роль педагогічної освіти підкреслює її головна мета, яка полягає у підготовці фахівців, здатних забезпечити різнобічний та інноваційний розвиток людини як особистості і найвищої цінності суспільства, її розумових, фізичних і естетичних здібностей, високих моральних якостей, а, отже, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого й культурного потенціалу народу.

Серед стратегічних завдань модернізації вищої освіти – забезпечення інформатизації навчального процесу і доступу до міжнародних інформаційних систем.

Останні десятиріччя з огляду на обставини широкого використання інформаційних технологій у навчальному процесі Польщі активно розвивається медіа-педагогіка, досить нова й малодосліджена субдисципліна у вітчизняному просторі. Першими змістовними доробками польських педагогів були праці А. Лєпа (A. Lępa) «Педагогіка мас-медіа»[32] і Б. Шеменецького (Siemieniecki B.) «Педагогіка медіальна»[38; 39]. Ці наукові праці пропонують оригінальні ідеї та містять наукове обґрунтування щодо використання медіа у навчанні, вихованні та соціалізації. Медіа-педагогіка, як нова субдисципліна педагогіки, розглядає насамперед дидактичний аспект медіа для підвищення ефективності навчання. Важливою є також виховна роль медіа у формуванні системи цінностей, переконань і життєвих позицій учнів.

Як зазначає І. Садовська (I. Sadowska), потрібно змінити процес педагогічної освіти у зв'язку з великим прогресом цивілізації, і, зокрема, з мінливим шляхом міжособистісного спілкування.

Бурхливий розвиток засобів, що викликає явний інтерес у процесі дослідження в різних галузях науки, але, на жаль, не йде в ногу зі швидким процесом змін у суспільстві [37].

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і системи мас-медіа потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого й безпечного користування ними. Взаємодія з різноманітними медіа становить вагомий частку в бюджеті вільного часу громадян України, чим зумовлений потужний вплив на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь. Медіа дієво й суперечливо позначаються на навчанні молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. Це відбувається на тлі всездозволеності інформаційного ринку, засилля низькопробної медіапродукції, низькоморальних ідеологій і цінностей, що послаблює суспільний імунітет до соціально шкідливих інформаційних впливів.

З огляду на це, постає гостра потреба в розвитку медіаосвіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості людини до медіанасильства й медіаманіпуляцій, утечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіазалежності. У багатьох країнах медіаосвіта функціонує як система, що стала невід'ємною частиною загальноосвітньої підготовки молоді з одного боку, з іншого – масових інформаційних процесів. Вона є атрибутом глобалізаційних перетворень, чинником конкурентноспроможності економіки, нерозривно зв'язана з розвитком демократії в умовах інформаційного суспільства.

Аналіз результатів досліджень, присвячених проблемі використання мультимедіа в навчально-виховному процесі, дає підстави констатувати відсутність в Україні загальних концепцій, які уможлиблювали б охоплення і представлення в єдиній системі понять безлічі фактів, накопичених у практиці навчання й виховання. У педагогічній науці, особливо в практиці вітчизняного викладання, недостатньо оцінені можливості комп'ютерних засобів

навчання, зокрема й мультимедіа. Це зв'язано насамперед зі складністю і недостатнім теоретичним опрацюванням поняття мультимедіа як дидактичного засобу.

Необхідність задоволення окреслених потреб в умовах інформатизації навчального процесу потребує від педагога знань і умінь у сфері застосування мультимедійних педагогічних технологій, володіння прогресивними методами й засобами сучасної науки. Попри це варто зауважити, що багато викладачів не має належного уявлення про сутність, структуру та функції мультимедіа в навчальному процесі [9].

На жаль, в Україні медіаосвіта фрагментарна й реалізується переважно стихійно з ініціативи ентузіастів, педагогів-новаторів за умов очевидного браку інтеграції цих зусиль в ефективну медіаосвітню систему.

Розглянемо, які відповідні концепції впровадження медіаосвіти розроблено та розробляються в Україні – важливий складник модернізації освіти, що сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства і становленню громадянського суспільства. Концепція базується на вивченні стану медіакультури населення України та міжнародному досвіді організації медіаосвіти. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях із медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.) та резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.).

Основна мета Концепції впровадження медіа-освіти в Україні (від 20 травня 2010 р.) – сприяння розбудові в країні ефективної системи медіаосвіти для всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою мультимедіа, формування медіаобізнаності, медіаграмотності й медіакомпетентності відповідно до вікових та індивідуальних особливостей. Концепція спрямована на підготовку і проведення масштабного поетапного всеукраїнського експерименту з

упровадження медіаосвіти на всіх рівнях; пріоритетне започаткування практики шкільної медіаосвіти, що стане провідною інтеграційною ланкою формування цілісної системи медіаосвіти; реалізацію медіаосвіти у вищій школі, насамперед у процесі підготовки фахівців педагогічного профілю; урахування завдань медіаосвіти під час освітніх реформ і планування бюджетних асигнувань; ініціювання широкої громадської підтримки медіаосвітнього руху, зокрема міжнародної співпраці у цій сфері. Обов'язки провідного координатора впровадження медіаосвіти в країні взяла на себе Національна академія педагогічних наук України [11].

Науковий інтерес становить концепція структурування та подання середовищ мультимедіа й гіпермедіа, запропонована М. Морозовим. Розроблене автором середовище дає змогу перейти від традиційного електронного підручника з гіпертекстовими сторінками до інтерактивного навчального середовища.

Мультимедіа не тільки забезпечує множинні канали подання інформації, а й створює умови для взаємодоповнення різних середовищ. Перед учнями відкриваються великі можливості для творчого використання кожного індивідуального середовища, що володіє своєю мовою. Деякі з цих мов просторово-орієнтовані (текст, графіка), інші – орієнтовані на час (звук, анімація й відео). Систематичне використання мультимедіа позитивно впливає на розвиток учня. Вивчення особливостей вияву уваги на уроках із використанням мультимедіа засвідчило не тільки зовнішню активність учнів, а й внутрішню, в основі якої – цікавість і допитливість [25; 33].

В Україні розроблена концепція національної програми інформатизації, яка регламентує стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, запровадження новітніх ІКТ у суспільне життя та діяльність органів державної влади й органів місцевого самоврядування, проведення заходів щодо розв'язання проблеми

задоволення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення.

Національна програма інформатизації охоплює: основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні; стратегію розвитку інформаційного суспільства; сукупність державних програм з інформатизації; галузеві програми й проекти інформатизації; регіональні програми і проекти інформатизації; програми та проекти інформатизації органів місцевого самоврядування.

Документ сформований на підставі пріоритетів розвитку інформаційного суспільства в Україні й упровадження новітніх ІКТ у суспільне життя і діяльність органів влади різного рівня в частині соціально-економічного, науково-технічного, національно-культурного розвитку країни, з урахуванням світового досвіду розвитку й досягнень у сфері інформатизації; спрямований на розв'язання найважливіших загальносуспільних проблем (розвиток суспільства, громадян, бізнесу, освіти, науки, культури, економіки, охорони довкілля та здоров'я людини, державного управління, національної безпеки та оборони держави) і створення умов для інтеграції України у світове інформаційне суспільство, світовий інформаційний простір [7].

У Концепції Національної програми інформатизації зазначено, що інформатизація освіти спрямована на формування й розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, упровадження комп'ютерних методів навчання й тестування, що вможлиблює розв'язання проблем освіти на вищому рівні з огляду на світові вимоги. Серед них – індивідуалізація навчання, організація систематичного контролю знань, можливість урахування психофізіологічних особливостей кожної людини тощо.

Результати проведеної в Україні інформатизації освіти вказують на розвиток інформаційної культури людини (комп'ютерної освіченості); удосконалення управління освітою; кадрове забезпечення всіх напрямів інформатизації країни; спеціалізацію та інтенсифікацію підготовки фахівців.

Із-поміж першочергових завдань концепція акцентує увагу на створенні глобальної комп'ютерної мережі освіти й науки; організації державних і приватних центрів масового навчання населення новим спеціальностям з урахуванням вимог міжнародних стандартів для кадрового забезпечення всіх напрямів інформатизації шляхом інтенсифікованої підготовки фахівців і створення навчального середовища на комп'ютеризованих робочих місцях; розвитку системи індивідуального неперервного навчання на основі автоматизованих навчальних курсів і систем, інтелектуальних комп'ютерних і дистанційних технологій навчання.

Інформатизація наукової діяльності підвищує ефективність наукових досліджень, сприяє створенню потужної системи науково-технічної інформації. Повинні бути створені умови для широкої комп'ютеризації та математизації природничих і гуманітарних наук, входження до світової інформаційної мережі баз даних і знань, формування в майбутньому «об'єднаного» чи «колективного» інтелекту. Інформатизація вітчизняної науки дасть змогу підвищити її практичний складник, оптимізувати інтеграцію у світову науку [30].

В Україні розроблена програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006 – 2010 роки, метою якої є створення умов для розвитку освіти і науки, підвищення ефективності державного управління шляхом упровадження інформаційних і комунікаційних технологій, реалізація права на вільний пошук, отримання, передавання, виробництво й поширення інформації, підготовка необхідних фахівців і кваліфікованих користувачів, сприяння розвитку вітчизняного виробництва

високотехнологічної продукції й насамперед – конкурентноспроможних комп'ютерних програм як найважливішого складника інформаційних і комунікаційних технологій; сприяння переходу економіки на інноваційний шлях розвитку [5].

Розроблена «Державна цільова програма впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року передбачає впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій, створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на засаді зазначених технологій [12].

На основі техніко-педагогічних і дидактичних можливостей мультимедіа Н. Клемешова описує потенційні функції, що можуть бути реалізовані в навчально-виховному процесі навчального закладу. До таких функцій дослідниця відносить роз'яснювальну, інформаційну, евристичну, систематизаційну, мотиваційну та розвивальну функції. Крім того, науковець диференціює умови ефективного застосування мультимедіа в навчальному процесі, а саме:

- побудова занять відповідно до дидактичних можливостей мультимедіа;
- оптимальний добір педагогічних мультимедійних програм та їх поєднання згідно з цілями заняття, рівнем підготовки студентів, особливостями засвоєння навчального матеріалу;
- дотримання загальнонаукових і дидактичних правил застосування мультимедіа.

На думку Н. Клемешової, ефективність використання мультимедіа як дидактичного засобу формування навчальної діяльності залежить від побудови системи навчальних занять, що містять у тій чи тій формі мультимедіа, відповідно до моделі засвоєння студентами навчальної діяльності. Модель практичного

засвоєння студентами навчального матеріалу в умовах активного використання мультимедіа охоплює етапи: стимулювання, цілепокладання, навчальний, аналітико-рефлексивний, саморегуляції, самореалізації. Мультимедіа як дидактичний засіб, що сприяє кращому засвоєнню студентами навчального матеріалу, позначається на розвитку основних сфер індивідуальності студента. Етап стимулювання передбачає вплив на мотиваційну сферу; цілепокладання – на волю сферу; навчальний етап охоплює інтелектуальну та предметно-практичну сфери індивідуальності; аналітико-рефлексивний етап та етап саморегуляції – на сферу саморегуляції; етап самореалізації прогнозує формувальний вплив на емоційну сферу індивідуальності студента [9].

Отже, нині активно досліджуються різні аспекти використання мультимедіа в освіті, з'ясовуються технічні та психолого-педагогічні особливості мультимедійних технологій, наголошуючи на необхідності їх цілеспрямованого і продуктивного застосування у навчально-виховному процесі середньої й вищої школи. Більшість педагогів і психологів зазначає, що сучасні інформаційні технології, зокрема й мультимедіа, відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, допомагають реалізувати принципово нові форми й методи навчання із застосуванням засобів концептуального й математичного моделювання явищ і процесів, які підвищують ефективність процесу навчання [25].

Вважаємо, що в цьому контексті на сучасному етапі суспільно-економічних, політичних і освітніх змін в Україні проблема впливу медіа на формування ціннісних основ суспільства є надзвичайно важливою і потребує розв'язання на законодавчому рівні реального практичного втілення в освітній простір медіа-освіти, розроблення їх методологічних основ з урахуванням національного підґрунтя.

У зв'язку з зазначеним, останнім часом в Україні значна увага надається розвитку концептуальних положень мультимедійної освіти. Зокрема, перспективною і важливою є концепція

«Дистанційне навчання школярів», мета якої полягає в практичній апробації технологій дистанційного навчання в умовах реального навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі. В результаті виконання проекту очікується отримання експериментальних даних, необхідних для з'ясування кількісних характеристик системотвірних елементів дистанційного навчання школярів.

Стратегіями вищезначеної концепції є:

- формування освітньої мережі, до складу якої будуть входити навчальні заклади, вчителі, школярі, викладачі вищих навчальних закладів, батьки учнів та інші суб'єкти;
- створення інтернет-ресурсу;
- широка інформаційна кампанія для залучення й добору зацікавлених і вмотивованих учасників;
- залучення фахівців, які мають досвід дистанційного навчання учнів;
- розширення мережі шкіл, що використовують дистанційну форму навчання;
- створення спеціалізованих центрів дистанційного навчання школярів (початкові ресурси, технології, підготовка кадрів, навчання школярів);
- модернізація програм підготовки й перепідготовки вчителів для роботи у сфері дистанційного навчання;
- удосконалення нормативно-правової бази системи освіти (умови акредитації, норми оплати праці та ін.);
- реклама та інформування населення (учнів, учителів) щодо можливостей і переваг дистанційного навчання.

Передбачено реалізацію Концепції шляхом виконання таких завдань:

- формування мережі закладів – учасників проекту;
- створення інформаційного веб-сайту для підтримки проекту;

- надання закладам, учасникам проекту можливості доступу до середовища дистанційного навчання;
- апробація дистанційної технології навчання в загальноосвітніх навчальних закладах;
- проведення інформаційної та роз'яснювальної роботи з учнями, батьками і вчителями для формування позитивного ставлення до дистанційної форми навчання;
- удосконалення наявних засобів дистанційного навчання для використання їх у загальноосвітніх навчальних закладах;
- розроблення методики й технологій адміністрування ресурсів дистанційного навчання;
- систематизація й залучення наявних навчальних ресурсів дистанційного навчання учасників проекту для спільного їх використання;
- розроблення навчальних ресурсів для підготовки викладачів і фахівців дистанційного навчання;
- адаптація методик дистанційного навчання для умов використання у ЗНЗ;
- розроблення рекомендацій щодо нормативів роботи учнів і викладачів у середовищі дистанційного навчання [4].

Варта дослідної уваги також Концепція освіти для європейського виміру України, що передбачає кілька шляхів реалізації, описаних нижче.

1. У зв'язку з актуальністю питання про необхідність оновлення форм і методів освіти відповідно до вимог часу, нових освітніх стандартів та з огляду на жорсткі вимоги ринку праці, нагальною стає проблема формування активного життєвого самовизначення сучасної молоді людини, її здатності до побудови власної життєвої траєкторії. Для реалізації цього завдання необхідно:

– сформувати поняття європейського виміру якості освіти шляхом трансляції основних ідей і цінностей європейського суспільства як необхідного елемента європейської інтеграції;

– озброїти педагогів технологією створення умов для розвитку в особистості ціннісних орієнтацій і вмінь, необхідних для життєдіяльності в сучасному європейському співтоваристві;

– широко впроваджувати нові інтерактивні форми навчання, інформаційні та комунікативні технології.

2. Формування активної життєвої позиції молоді у поєднанні з розумінням спільної європейської належності – одне з найважливіших завдань освіти для європейського виміру України. Реалізація цього завдання можлива завдяки:

– залученню шкіл і ВНЗ до участі у міжнародних навчальних програмах Європейського Союзу та Ради Європи для отримання накопиченого досвіду на ниві європейської освіти;

– організації позакласної та позашкільної роботи з учнями для створення атмосфери, що сприяє розвитку громадянської позиції, причетності до європейських цінностей і європейського громадянства шляхом участі в навчально-виховних програмах («Ми в Європі», «Україна – європейська держава», «Європейська та світова спадщина», «Я – громадянин Європи»), а також у роботі шкільних клубів («Євроклуб», клуб ЮНЕСКО), дитячих громадських і молодіжних організацій;

– розробленню серії ігрових імітаційних проектів, які оптимізували б формування власного погляду молоді на шляхи майбутньої інтеграції України в Європу (наприклад: «Фінансово-економічна інтеграція України в європейське співтовариство», «Сучасна європейська політика: засади та принципи формування», «Європейське право: історія та сучасність»);

– розробленню проектів діяльності шкільного самоврядування для залучення учнів до розв’язання реальних шкільних проблем і

набуття навичок ведення демократичної дискусії та дій у правовому просторі [10].

Ідея неперервної освіти, досягнення в галузі штучного інтелекту, збільшення обчислювальних можливостей комп'ютерів і розвиток мобільних технологій стали потужним стимулом для електронного навчання. Великий акцент був зроблений на взаємодії ІКТ і педагогіки. Одне з найбільш важливих питань – індивідуалізація навчання, що передбачає адаптованість освіти до потреб користувача. При цьому важливого значення набуває розвиток творчості, акцентуючи увагу на вивченні ефективності освітнього процесу й усіх його компонентів [36].

У Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти зазначено, що підвищення якості педагогічної освіти, її інтеграція в європейський простір вищої освіти, посилення конкурентноспроможності на ринку праці потребує подальшого вдосконалення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах на засадах гуманізму, особистісно орієнтованої педагогіки, розвитку й саморозвитку студентів та передбачає:

- удосконалення національної системи накопичення і трансферу кредитів відповідно до вимог Європейської кредитно-трансферної системи, що орієнтована на особу, яка навчається, і ґрунтується на прозорості результатів навчання і навчального процесу;

- використання інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних методів навчання й мультимедійних засобів;

- індивідуалізацію навчально-виховного процесу та посилення ролі самостійної роботи студентів;

- упровадження цифрових технологій у засоби навчання (електронних підручників, посібників, каталогів, словників тощо), комп'ютерних навчальних програм;

- технічну й технологічну модернізацію навчальних лабораторій і засобів навчання;

– запровадження гнучкої, науково обґрунтованої системи сертифікації та атестації професійно-педагогічної компетентності випускників педагогічних спеціальностей як складника державної атестації.

До соціально-педагогічних умов розвитку неперервної педагогічної освіти належать:

– узгодження змісту фундаментальної, психолого-педагогічної, методичної, інформаційної, комунікаційної, практичної та соціально-гуманітарної підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників із вимогами інформаційного суспільства та змінами, що відбуваються в соціально-економічній, духовній і гуманітарній сфері, у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних навчальних закладах;

– модернізація навчальної діяльності вищих педагогічних освітніх закладів, які готують педагогічних і науково-педагогічних працівників, на основі інтеграції традиційних і новітніх технологій навчання, а також створення нового покоління підручників, навчальних посібників і дидактичних засобів;

– удосконалення системи добору молоді на педагогічні спеціальності, розширення цільового прийому та запровадження підготовки педагогічних кадрів на основі тристоронніх договорів;

– оптимізація мережі вищих навчальних закладів і закладів післядипломної педагогічної освіти з метою створення умов для неперервної освіти педагогічних працівників;

– створення у структурі вищих навчальних закладів дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів-лабораторій, центрів практичної підготовки студентів, тренінгових центрів і центрів педагогічних інновацій;

– першочергове надання педагогічним навчальним закладам новітнього програмного забезпечення, комп'ютерної та мультимедійної техніки, поліграфічного й лабораторного обладнання та підручників [28].

Аналіз наукових джерел уможливив виявити те, що концептуальні положення лише почали створюватися вченими України та частково впроваджуються в навчально-виховний процес (у Польщі вони використовуються упродовж усього навчального процесу).

Як зазначено у «Білій книзі національної освіти України» [1], українська освіта у контексті глобалізаційних тенденцій і сучасних викликів має професійніше готувати людину до життя в інформаційному суспільстві, суспільстві знань та інновацій. Вхідження світу в науково-інформаційний тип прогресу зумовлює необхідність формування людини з інноваційним мисленням, інноваційною культурою, здатністю до інноваційної діяльності. Важливим постає перехід до інноваційних моделей навчання, які характеризуються системним запровадженням комплексів педагогічних методів і прийомів, спрямованих на постійне залучення учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності, що характеризується інтенсивною багатосторонньою комунікацією суб'єктів діяльності (інтерацією), обміном інформацією, результатами діяльності учнів між собою і вчителем. Таке навчання спонукає їх до ініціативності, творчого підходу та активної позиції в усіх видах зазначеної діяльності, передбачає не отримання, а здобування, створення, конструювання знань, умінь, компетентностей самим учнем, що значно підвищує результативність навчання [6, с. 255].

Аналіз нинішньої ситуації в освіті України засвідчує, що система освіти зазнає значних змін у контексті викликів XXI ст. Як зазначають учені-футурологи, XXI ст. характеризуватиметься розвитком інформаційних технологій, комп'ютеризацією, застосуванням телекомунікацій тощо. Відбудуться також зміни ритму суспільного й індивідуального прогресу, що змінить життя людей у напрямі зростання індивідуальної відповідальності й творчості. Зміни в освіті спрямовують на формування особистості,

здатної до самоосвіти, самовдосконалення, що базується на нових теоретичних засадах і фундаментальних знаннях. Модернізації освітньої галузі потребує глобалізація, демократизація, перехід до інформаційно-технологічного суспільства. Головною метою на сучасному етапі є розв'язання завдання забезпечення пріоритетності розвитку освіти і науки.

3. Подібне і відмінне у підготовці майбутнього вчителя початкових класів у Польщі й Україні

Вивчення, аналіз та узагальнення досвіду модернізації педагогічної освіти Польщі має для України велике теоретичне і практичне значення через подібну історію з погляду соціалістичних і постсоціалістичних трансформацій в освіті, економіці, політиці. Освітні реформи, що відбулися в Польщі, привели до збільшення терміну освіти в початковій школі, поліпшення якості професійної освіти, зміни в підпорядкуванні освітніх закладів за адміністративним принципом тощо.

У результаті реалізації поетапної стратегії змін польська система базової освіти стала відкритішою за рахунок упровадження: нового способу фінансування з державного бюджету закладів освіти та виховання; нової трудової філософії для вчителів; нового рівня в системі організації й управління шкільною освітою; передачі школам контролю за змістом навчання і виховання; швидкого розвитку ринку підручників; нового способу здійснення контролю за школами та закладами освіти; нових форм підвищення кваліфікації вчителів тощо.

Зближення навчання з реаліями сучасного життя, виховання сучасної людини, позбавленої стереотипів минулого, демократизація системи освіти з урахуванням європейського досвіду, підготовка до вступу країни до Європейського Союзу,

можливість саморегуляції нової системи освіти – це ті завдання, що були реалізовані через освітню реформу у Польщі.

Системно висвітлюючи процес трансформації польської системи вищої освіти, К. Павловський наголошує на необхідності адекватного оцінювання якості освітніх програм і правильного визначення вимог до кожного студента в закладах, які мають програми та ступені однакового рівня [17].

Початкова школа в Польщі є обов'язковою частиною системи освіти в цій країні [34].

У 2009–2010 роках у початкових школах Польщі навчалося 2200000 дітей. Працювало – 13191 початкова школа: у містах – 3921, в сільській місцевості – 9270. Кількість учнів початкових шкіл становила 41,7 % на всіх рівнях освіти. Кількість шкіл місцевого самоврядування становила 93,0 %, кількість приватних шкіл – 6,7 % [35].

У всіх початкових школах Польщі (державних і приватних) застосовуються основні принципи навчання:

- реалізуються навчальні програми з урахуванням основного навчального плану;
- реалізується освітня діяльність, визначена у рамках навчальної програми;
- застосовуються відповідні правила класифікації учнів і проведення тестів, організованих Центральною екзаменаційною комісією в шостому класі;
- ведення документації навчального процесу;
- обов'язкове підвищення кваліфікації вчителя [40].

Інтеграція Польщі в ЄС стала поштовхом до реалізації програми зростання рівня компетенції вчителів, пристосування до західноєвропейських стандартів. Існує також необхідність підготовки вчителів за двома спеціальностями, прийняття рішення про вибір стратегії виховних впливів і реалізації програм навчання. Важливою проблемою є також творчий підхід до професії.

Педагогічне новаторство вчителя сприяє удосконаленню педагогічної освіти Польщі.

Підготовка педагогічних кадрів у Польщі, зазвичай, здійснюється в університетах, академіях, вищих педагогічних навчальних закладах. Двоступеневість освіти, уможливорює майбутнім педагогам початок роботи після закінчення навчання першого ступеня (3 роки) з дипломом бакалавра. У підготовці педагогів, особливо у випадку вчителів середніх шкіл, основну роль відіграють університети [16].

Виявлено види спеціальностей, за якими здійснюється підготовка вчителів для різних типів освітніх закладів:

I рівень – вчителі дошкільних закладів, початкової школи – вчитель має закінчити навчання першого ступеня або другого ступеня, яке триває упродовж 3 або 5 років і здобути професійну кваліфікацію ліценціата або магістра;

II рівень – вчителі гімназії – від учителя вимагається кваліфікаційний рівень ліценціата або магістра;

III рівень – викладачі вищої школи – вимагається професійна кваліфікація магістра.

Підготовку вчителів для всіх рівнів шкільної системи освіти в Польщі здійснюють такі установи:

- університети і вищі педагогічні школи (педагогічні академії) – здійснюють підготовку вчителів різного фаху для шкіл усіх рівнів;
- політехнікуми – здійснюють підготовку вчителів професійних предметів для середніх шкіл, закладів технічної освіти, а також, меншою мірою, вчителів-предметників загальноосвітніх дисциплін природничо-математичного циклу для шкіл усіх рівнів;
- економічні академії, аграрні, медичні, а також одна гірничо-металургійна академія готують вчителів професійних предметів для середніх професійних шкіл усіх рівнів;
- вищі професійні школи – здійснюють підготовку вчителів різного фаху для роботи в дошкільних закладах, основних школах,

освітніх і виховних закладах, шкільних бібліотеках, а також учителів теоретичних професійно спрямованих предметів і практичної професійної підготовки для середніх шкіл;

– вчительські колегіуми – готують вчителів різного фаху до роботи в дошкільних закладах, основних школах, освітніх і опікунських закладах і шкільних бібліотеках;

– вчительські колегіуми іноземних мов – готують вчителів для навчання іноземної мови в основних і середніх школах.

Вчителі, які працюють у системі шкільної професійної освіти, належать до однієї з трьох категорій: вчителі загальноосвітніх предметів, учителі професійних предметів, учителі практичної професійної підготовки. Згідно з правилами, вчитель-інструктор з практичної підготовки навчає молодих учителів.

Вищі навчальні заклади, які готують майбутніх учителів забезпечують їм працевлаштування в: закладах професійного удосконалення вчителів; педагогічних консультаціях, в тому числі спеціалізованих; педагогічних бібліотеках; воєводських центрах політехнікумів; дошкільних закладах; школах-ліцеях; середніх загальноосвітніх школах; середніх професійних школах; професійних ліцеях, технікумах; освітньо-виховних закладах, що забезпечують опіку і виховання учнів у період навчання поза місцем проживання [16].

І в Польщі, і в Україні щорічно зростає відсоток студентів, які навчаються на платній основі, але в Польщі податкове законодавство сприяє розвитку приватних вищих навчальних закладів і прийому студентів на платну форму навчання у державних вищих педагогічних навчальних закладах.

Випускники вищих педагогічних навчальних закладів України та Польщі отримують дипломи про вищу освіту державного зразка. У дипломі вказується отриманий освітньо-кваліфікаційний рівень та здобута кваліфікація. Крім того, в додатку до диплома випускників польських ВНЗ вказуються академічні і професійні права фахівця,

перелік вивчених навчальних дисциплін, їх обсяг та отримані оцінки (бали). Документи про вищу освіту, видані українськими вищими педагогічними навчальними закладами, визнаються державою і дійсні лише на території України, а польський диплом – це диплом європейського зразка, його визнають у Європейському Союзі та в більшості країн світу [3].

Між системами вищої педагогічної освіти України і Польщі існують як певні спільні риси, так і розбіжності. Вища педагогічна освіта України є ступеневою. Університети, педагогічні інститути, академії забезпечують підготовку педагогічних працівників за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр – спеціаліст – магістр. Управління вищою педагогічною освітою здійснює Міністерство освіти і науки України [2].

У Польщі підготовка вчительських кадрів здійснюється за двома рівнями: бакалавр – магістр. Але слід зазначити, що останнім часом у ВНЗ України здійснюється диверсифікація структури освітньо-кваліфікаційних рівнів: відбувається перехід до двоциклової підготовки вчителів бакалавр – магістр [14, с. 236].

У національній програмі «Освіта. Україна ХХІ століття» державна політика України націлена на створення умов для розвитку особистості кожного громадянина, виховання поколінь, які будуть ефективно працювати і навчатися протягом життя, зберігати та примножувати цінності національної культури і громадянського суспільства, зміцнювати й розвивати незалежну, демократичну і правову державу як невід’ємну складову світової спільноти [26].

Основні засади розвитку системи вищої педагогічної освіти в Польщі ґрунтуються на системі законодавчих актів і нормативних положень. Основним правовим актом, який регулював діяльність вищих педагогічних шкіл у Польщі в останній декаді ХХ ст., був Закон про вище шкільництво від 12 вересня 1990 р., зміни і доповнення до якого вносилися майже щорічно. Важливою

правовою основою з 1982 р. (доповненою в 2000 р.) є Карта вчителя, яка регулює позицію професійного рівня вчителів.

Вища педагогічна освіта Польщі успішно інтегрувалася в єдиний європейський освітній простір і розвивається досить динамічно. Цьому розвитку сприяє низка чинників, зокрема Закон про вищу освіту та нормативно-правові акти, що надали вищим навчальним закладам самостійність (автономію). Відповідно до положень Закону про вищу освіту було ліквідовано кількісний розподіл прийому абітурієнтів до ВНЗ та централізовані критерії прийому абітурієнтів, які диктували органи державної влади, що сприяє зростанню числа студентів. Розвиток автономії вищих навчальних закладів дав можливість ініціювати та створити кардинальні інноваційні процеси в системі вищої освіти, відкрив більше можливостей для створення нових ВНЗ [2].

Слід звернути увагу й на відмінність у календарних датах початку і закінчення навчального року в Польщі; в Україні навчальний рік розпочинається 1 вересня і закінчується у червні наступного року, а в Республіці Польща навчальний рік розпочинається 1 жовтня і закінчується у червні наступного року.

Відрізняється і період прийому документів для вступу до вищих навчальних закладів країн: в Україні згідно з чинним законодавством абітурієнти мають право подавати документи на навчання та здавати вступні іспити для вступу на навчання у ВНЗ лише один раз на рік (влітку), а в Республіці Польща вступна кампанія проводиться двічі на рік. Автономія польських вищих навчальних закладів є досить високою, тому умови прийому і підготовки абітурієнтів визначаються безпосередньо у самих вищих навчальних закладах індивідуально. Відмінними є підходи до надання стипендії студенту: у польських державних вищих навчальних закладах є соціальна і наукова стипендія. Соціальна стипендія залежить від рівня доходів студента і може призначатись за його клопотанням. Схема призначення цієї стипендії подібна до

тієї, за якою українські громадяни одержують субсидії. Наукова стипендія залежить від успішності навчання кожного студента. Схеми призначення стипендій у кожному вищому навчальному закладі мають свої особливості, їх призначенням і виробленням механізму розподілу займаються органи студентського самоврядування.

Особливістю є те, що у вищих педагогічних навчальних закладах Польщі обов'язковою вимогою є вивчення студентами двох іноземних мов. Обов'язковою для вивчення є англійська мова, а другу мову студенти обирають самостійно на свій вибір (іспанська, італійська, німецька, російська, французька) і можуть скласти міжнародний екзамен на знання обраної мови [3].

До провідних тенденцій вищої освіти в європейських ВНЗ варто віднести:

- могутнє оснащення сучасними інформаційними технологіями, включення в систему Інтернет; розвиток дистанційної форми навчання студентів; використання мультимедійних технологій на заняттях тощо;

- університетизація вищої освіти, інтеграція вищих навчальних закладів, як вітчизняних, так і міжнародних, створення університетських комплексів;

- перехід на освітні стандарти, наближені до світових вимог;

- значні зміни в освіті та умовах праці, що викликають нагальну потребу у навчанні протягом усього життя [24, с. 266].

Підготовка майбутніх учителів, як в Польщі, так і в Україні повинна бути спрямована на професійний розвиток педагогічних працівників через розширення бази знань, необхідних для здійснення модернізації освітньої системи загалом і забезпечення рівного доступу до якісної освіти зокрема. Адже розвиток загальноосвітньої школи залежатиме від того, який учитель прийде до сучасного навчального закладу. Якщо раніше вчитель був просто носієм знань і ключова його функція полягала в передачі цих знань

учням, то з розвитком науки та розширенням інформаційного простору змінилось і розуміння навчальної діяльності вчителя.

Для окреслення можливостей підготовки вчителя початкових класів засобами мультимедійних технологій з метою використання їх у своїй майбутній педагогічній діяльності, зроблено порівняльний аналіз навчальних планів щодо використання мультимедійних технологій у ВНЗ Польщі (Варшавський, Вроцлавський, Зеленогурський університети та Академія спеціальної педагогіки ім. М. Гжегожевської) та України (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького та Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка).

Визначено подібне й відмінне в організації навчання у початкових школах Польщі і України, зокрема розглянуто організацію навчання у початкових класах зазначених країн, що наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Організація навчання у початкових класах Польщі і України

Елементи організації навчання	Україна	Польща
Вік початку навчання в школі	6 років	6 років
Час тривання початкової школи	4 роки (протягом усіх років один учитель)	6 років (зі зміною вчителя, а також введення предметних учителів)
Наповнюваність класів	Не повинна перевищувати 30 учнів	Не більше ніж 26, найчастіше максимальна кількість (особливо в містах)

Оцінювання	Відсутнє свідоцтво, що підтверджує завершення початкової школи	Свідоцтво, що підтверджує завершення класу, тест шестикласника, свідоцтво, що підтверджує завершення початкової школи
Підручники	Підручники фінансуються державою	Підручники фінансуються батьками
Застосування мультимедіа на уроках	Часткове використання	Постійно (упродовж усього навчального процесу, на кожному уроці)

Аналіз таблиці 1 свідчить, що обидві країни мають однаковий вік початку навчання в школі. Становить він 6 років. Характерною ознакою організації навчання в Україні є один учитель, який працює з дітьми впродовж усіх 4 років початкової школи. У Польщі ж початкове навчання триває 6 років (зі зміною вчителя, а також введенням учителів з окремих предметів). Також слід зауважити, що наповнюваність класів у Польщі не перевищує 26 учнів, в Україні – 30. Суттєвою особливістю організації навчання в Польщі є свідоцтво, що підтверджує завершення початкової школи. Варто наголосити на тому, що в польських школах широко використовуються ІКТ у навчальному процесі, зокрема застосовуються мультимедіа на кожному уроці. Це робить навчальний процес цікавішим та інноваційним.

У Польщі розвиток учня відбувається індивідуально, незважаючи на те, що учні працюють спільно в класі. На уроці учні мають індивідуальні завдання, які оцінює вчитель.

Загальне навчання в початковій школі Польщі становить фундамент освіти – школа м'яко вводить учнів у світ знань, дбаючи про їх гармонійний, інтелектуальний, етичний, емоційний, інформаційний, суспільний і фізичний розвиток. Метою загального навчання в початковій школі Польщі є: засвоєння учнями основної бази знань, принципів, теорії і практики; здобуття учнями вміння використовувати наявну інформацію під час виконання завдань і розв'язування проблем; формування в учнів чіткого розуміння і відповідальної поведінки в сучасному суспільстві [31].

Ми погоджуємося з К. Біницькою [2], що основним завданням сучасної вищої педагогічної освіти України є процес її модернізації. За цих умов вивчення й усвідомлення світових тенденцій у сфері вищої освіти, удосконалення мережі вищих навчальних закладів має важливе теоретичне і практичне значення, становить основу для прогнозування і розвитку національної вищої педагогічної освіти в контексті наближення до європейських освітніх стандартів. При виробленні стратегії розвитку вищої педагогічної освіти в Україні особливо важливим є досвід розвитку вищої педагогічної освіти Польщі, яка зробила європейський вибір. У цьому контексті досвід стратегічного партнера, здобутий у процесі реформування власної освітньої системи, є надзвичайно цінним для нашої держави. Він може стати в нагоді нашим політикам і освітянам під час продовження реформування української системи освіти.

ВИСНОВКИ

Порівняльний аналіз підготовки вчителя початкових класів в Україні й Польщі дав змогу виявити подібні підходи в організації навчально-виховного процесу, а саме: структура шкіл і вищих педагогічних навчальних закладів (певною мірою); використання окремих організаційних форм навчального процесу у ВНЗ – лекції, семінари, практичні, лабораторні; використання кредитно-модульних технологій; наявність різних рівнів підготовки. Особливості навчання учнів початкових шкіл і підготовки вчителів у вищих педагогічних навчальних закладах Польщі полягають у наступному: поширення теорії про широке використання комп'ютерів, мультимедіа у навчально-виховному процесі початкової і вищої школи; відмінність у календарних датах початку навчального року, у термінах проведення вступної компанії до ВНЗ, високій автономії ВНЗ, у призначенні стипендії (соціальна й наукова); студенти ВНЗ Польщі вивчають дві іноземні мови; у польській системі вищої освіти відсутня доуніверситетська підготовка, підготовка фахівців за ОКР «спеціаліст», відсутня докторантура; освітній процес Польщі охоплює рівні підготовки:

- основна (бакалавр – магістр);
- післядипломна (аспірантура, підвищення кваліфікації).

До прогресивних ідей польського досвіду підготовки майбутніх учителів початкових класів Польщі, які доцільно впроваджувати в Україні, на наш погляд, належать:

– підготовка вчителя-дослідника шляхом передбачення навчальними планами та програмами польських вищих педагогічних навчальних закладів дослідної діяльності студентів, застосування дослідно-орієнтованого підходу у навчально-виховному процесі;

– наявні в навчальних планах спеціальності «Дошкільна і початкова освіта» напряму «Педагогіка» вищих навчальних закладів Польщі актуальні обов'язкові навчальні дисципліни

(«Педевтологія», «Освітні проблеми», «Суспільство знання», «Медіа в освіті», «Медіа-педагогіка», «Онлайн база наукових та освітніх знань», «Дистанційне навчання»), а також дисципліни за вибором, за інтересами;

– розроблення концептуальних положень і нормативних документів, які регламентують високий рівень упровадження в навчальний процес середньої та вищої педагогічної школи комп'ютерної і медіа техніки;

– науково-методичне забезпечення підготовки вчителя початкових класів за допомогою широкого застосування методів медіа-освіти, дистанційного навчання, які сприяють здійсненню індивідуального підходу, розвитку особистісного потенціалу майбутнього креативного вчителя;

– здійснення підготовки вчительських кадрів за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр – магістр.

Підготовлені навчально-методичні матеріали допоможуть майбутнім учителям застосувати мультимедійні технології у професійній діяльності на робочому місці вчителя початкових класів, використовуючи досвід Польщі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.]; за заг. ред. акд. В. Г. Кременя; НАПН України. – К.: Інформ. системи, 2010. – 342 с. – С. 141 – 145.
2. Біницька К. М. Порівняльний аналіз системи вищої педагогічної освіти в Україні та республіці Польща у контексті Болонської угоди / К. М. Біницька // Пед. освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. - 2012. - № 17. - С. 14-18.
3. Біницька К. М. Спільне та відмінне у діяльності сучасних вищих педагогічних навчальних закладів республіки Польща та України http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ndvd_2012_4_21.pdf
4. Богачков Ю.М., Биков В.Ю., Красношарпа В.О., Кухаренко В.М., Пасіхов Ю.Я., 2009 ISSN 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання. 2009. №5 (13). Режим доступу до журналу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
5. Державна Програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1153
6. Дубасенюк О. Модернізація системи освіти в Україні в умовах сучасних глобалізаційних процесів // Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоевої. – К. : ТОВ “Видавниче підприємство “ЕДЕЛЬВЕЙС”, 2013. – 460 с
7. Закон України Про Національну програму інформатизації (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 27-28, ст.181
8. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти <http://eprints.zu.edu.ua/853/1/05ziasno.pdf>

9. Клемешова Н.В. Мультимедиа как дидактическое средство высшей школы: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Калининград, 1999.- 32 с

10. Концепція змісту освіти для європейського виміру України http://osvita.pedagog.org.ua/text/news/suchasna_osvita/concept_osvita.html.html

11. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150 http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini/

12. Концепція Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року СХВАЛЕНО розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 27 серпня 2010 р. N 1722-р

13. Кремень В. Модернізація системи вищої освіти: соціальна цінність і вартість для України : [моногр.] / В. Кремень (гол. ред. кол.). – К. : Педагогічна думка, 2007. – 257 с.

14. Кремень В. Філософія людиноцентризму у контексті проблем освіти [Електронний ресурс] / В. Г. Кремень // Електронне наукове видання матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. «Гуманізм та освіта» (11–13 червня 2006 .) / Міністерство освіти і науки України, Академія педагогічних наук України, Вінницький національний технічний університет, Університет Євле (Швеція). – Вінницький національний технічний університет (ВНТУ), 2006. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06kvkpo.php>

15. Кремень В. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В.Г. Кремень. –К.: Грамота, 2007. –576 с. –С. 515 –516.

16. Кристопчук Т. Є. Педагогічна освіта в Республіці Польща: структура та зміст \ \ Неперервна професійна освіта за кордоном. – 2013. –Частина 5. – С.127-134.

17. Кристопчук Т. Є. Напрями трансформації педагогічної освіти країн Європейського Союзу в Україну / Т. Є. Кристопчук // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка . – 2013. – Вип. 41. – С. 165-171.

18. Кучай О. В. Використання мультимедійних технологій у підготовці вчителів початкових класів : навчальний посібник. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2015. – 52 с.

19. Кучай О. В. Використання прогресивних ідей польського досвіду підготовки вчителів початкових класів в Україні. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А, 2014. – 13 с.

20. Кучай О. В. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій : навчальний посібник. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2014. – 61 с.

21. Кучай О. В. Методична система підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у Польщі : навчальний посібник. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А, 2015. – 85 с.

22. Кучай О. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій як проблема професійного педагога : навчальний посібник. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А, 2014. – 100 с.

23. Кучай О. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у Польщі та Україні : навчальний посібник. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А, 2015. – 30 с.

24. Мартиненко С. Європейський простір вищої освіти: тенденції розвитку та пріоритети / Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоевої. – К. : ТОВ “Видавниче підприємство “ЕДЕЛЬВЕЙС”, 2013. – 460 с

25. Мультимедиа в современном образовании
<http://www.media-pedagogics.ru/article2.html>
26. Національна програма «Освіта. Україна XXI століття» // Вища освіта і наука України : інф.аналіт. мат. – К., 2004. – 64 с.
27. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоєвої. – К. : ТОВ “Видавниче підприємство “ЕДЕЛЬВЕЙС”, 2013. – 460 с.
28. Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти Наказ МОН № 1176 від 14.08.13 року
29. Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір: Наказ МОНУ №998 від 31.12.2004 р. – 6 С. – <http://www.mon.gov.ua/images/education/average/topic/rozv/knc.doc>
30. Про Концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа) Постанова Колегії МОН України, Президії АПН України № 12/5-2 від 22.11.01 року
31. Korpaczynska Iwona. Priorytety kształcenia wczesnoszkolnego w Polsce i w Danii w świetle założeń programowych // Problemy wczesnej edukacji. – Rok VII 2011. – Nr 1 (13). – S. 25-35.
32. Lepa A. Pedagogika massmediów / A. Lepa – Łódź : Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, 1998. – 125 s.
33. Media jako niezbędny element procesu kształcenia
http://www.sciaga.pl/tekst/56989-57-media_jako_niezbedny_element_procesu_ksztalcenia
34. Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19960670329>
35. Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2009/2010, GUS Warszawa 2010
http://web.archive.org/web/20111215120040/http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_e_oswiata_i_wychowanie_2009-2010.pdf

36. Rybak Anna. Wiesław Półjanowicz Koncepcja kształcenia studentóww zakresie systemów e-learningowych // E-mentor № 4 (31) / 2009 « e-edukacja w kraju <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/31/id/674>

37. Sadowska I. Konieczność modyfikacji procesu kształcenia nauczycieli
<http://www.ktime.up.krakow.pl/symp2011/referaty2011/sadowska.pdf>

38. Siemieniecki B. Pedagogika medialna / t. 1. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007. – 338 s.

39. Siemieniecki B. Pedagogika medialna / t. 2. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. – 261 s.

40. Szkoła podstawowa w Polsce
http://pl.wikipedia.org/wiki/Szko%C5%82a_podstawowa

Навчальне видання

Кучай Олександр Володимирович

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ**

Навчальний посібник

Підписано до друку 28.01.2015
Формат 60x84/16. Папір офсетний,
Умов. друк арк. 1,9.

Зам. № 1247. Тираж 300.

Видавець: Чабаненко Ю. А.
Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру видавців
серія ДК № 1898 від 11.08.2004 р.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 39
Тел.: 0472/45-99-84; 56-46-66
E-mail: office@2upost.com